

Józef Wroceński

Ogólnopolskie sympozjum poświęcone zagadnieniom prawa autorskiego i prawom pokrewnym

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 44/3-4, 275-280

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**OGÓLNOPOLSKIE SYMPOZJUM POŚWIĘCONE ZAGADNIENIOM
PRAWA AUTORSKIEGO I PRAWOM POKREWNYM**

Dnia 11 lipca 2001 roku w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego /UKSW/ w Warszawie odbyło się ogólnopolskie sympozjum pt. *Perspektywy zmian polskiej ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych w świetle uwarunkowań społeczeństwa informacyjnego i standardów unijnych*. Sympozjum zostało zorganizowane przez Katedrę Prawa na Dobrach Niematerialnych Wydziału Prawa Kanonicznego, kierowaną przez p. prof. dr hab. Jana B ł e s z y ń s k i e g o.

Organizatorzy przygotowując sympozjum postanowili nadać mu charakter roboczo-dyskusyjny tzn., prócz wysłuchania przewidzianych referatów, przeznaczyć odpowiednią ilość czasu na wymianę poglądów i doświadczeń wśród uczestników oraz wskazanie i sprecyzowanie przyszłych, możliwych rozwiązań prawnych w dziedzinie prawa autorskiego. W sympozjum wzięło udział około 50 osób, wśród których obecni byli przedstawiciele Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w osobach ministra A. Z i e l i ń s k i e g o i E. Z i e m i s z e w s k i e j, Dyrektora Departamentu Prawnego tegoż ministerstwa, przedstawiciele Senackiej Komisji Kultury i Środków Przekazu, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, wykładowcy Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW oraz przedstawiciele wielu organizacji zbiorowo zarządzających prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, organizacji twórczych, wydawców i mediów m.in. ZASP-u, STOARTU-u, SAWP-u, STOMUR-u, SARP-u, ZAIKS-u, SARP-u, ZPAF-u, SFP-u, KOPOL-u, Wydawnictwa Naukowego PWN, PWE i innych. Z zaproszenia do udziału w pracach sympozjum nie skorzystali przedstawiciele Sejmowej Komisji Kultury i Środków Przekazu.

Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego, ks. prof. dr hab. Julian K a ł o w s k i w imieniu Wydziału serdecznie powitał wszystkich uczestników i wyraził radość z możliwości goszczenia w murach młodego Uniwersytetu wielu znanych osobistości. W swoim powitaniu zwrócił uwagę na fakt, że sympozjum odbywa się w dniu św. Benedykta, Patrona Europy. Podkreślił zasługi uczniów Świętego dla Europy. Wyraził też życzenie, aby sympozjum przyniosło dobre owoce, o standarcie europejskim, ponieważ prawdziwa unia polega na tym, by tego samego chcieć i tego samego niechcieć.

W imieniu organizatorów zabrał głos p. prof. dr hab. Jan B ł e s z y ń s k i witając wszystkich, którzy odpowiedzieli na zaproszenie. Szczególne słowa powitania skierował do p. ministra A. Z i e l i ń s k i e g o, p. senator K. C z u b y, p. dyrektor E. Z i e m i s z e w s k i e j. Następnie podkreślił, że symposium odbywa się w przededniu posiedzenia Sejmowej Komisji Kultury w związku z proponowanymi zmianami w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych przygotowanymi w formie projektu przez Podkomisję. Projekt oparty pierwotnie o propozycje reformy ustawy przygotowane przez śp. ministra A. Zakrzewskiego uzasadnia dokonanie oceny proponowanych przez Podkomisję zmian pod kątem ich zgodności ze współczesnymi potrzebami i standardami, wewnętrznej spójności i poprawności rozwiązań zawartych w projekcie oraz ich znaczenia dla ochrony dorobku nauki, kultury i sztuki. Symposium, jak zaznaczył Profesor, stanowi więc dobrą okazję, aby uderzyć w wielki dzwon, ponieważ zapisy projektu zmierzają do unicestwienia tego wszystkiego, co dotychczas zostało osiągnięte. Wyraził też pewien niepokój, że nad projektem prawa autorskiego, który zawiera materię obszerną i skomplikowaną, mającą wielkie znaczenie dla wielu sfer życia w Polsce nie odbyła się publiczna dyskusja.

Z kolei p. minister A. Z i e l i ń s k i wyrażając życzenie owocnych obrad zwrócił uwagę na fakt, że inicjatywa zorganizowania symposium została podjęta w celu zebrania opinii i wypracowania stanowiska w kwestii zgodności projektu ustawy o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych z prawem europejskim. Konfrontacja różnorodnych koncepcji generuje konkretne wnioski, które potem mogą i powinny być wykorzystane w tworzeniu regulacji prawnych. Obrona własności intelektualnej jest bardzo istotnym elementem państwa polskiego i to nie tylko w zakresie gospodarki, ale także w wymiarze polityki kulturalnej. Ważne jest więc, jak podkreślał p. Minister, aby takie sympozja jak obecne, skupiające organizacje, podmioty, których prawo autorskie dotyka w różnorodny sposób, oparte były na dialogu. Działania takie, zdaniem p. Ministra, są niezmiernie pożyteczne i konstruktywne, a poparte doświadczeniami minionych lat kierują inicjatywy ustawodawcze na tor biegnący ku zapewnieniu równowagi i ochrony w dziedzinie kultury.

Po oficjalnym powitaniu rozpoczęły się obrady. Jako pierwszy zabrał głos p. prof. J. B ł e s z y ń s k i przedstawiając referat pt. *Dotychczasowe prace nad nowelizacją ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz zakres proponowanych zmian*, w którym powołując się na polskie doświadczenia i tradycje w kwestii ochrony praw autorskich /ustawa z 1926 roku/ ukazał przebieg prac nad projektem. W toku prac, jak wyjaśniał Prelegent, przyjęto założenie, że podstawą prac będzie projekt śp. ministra A. Zakrzewskiego. Dwie kwestie budziły jednak wątpliwości, mianowicie problematyka audiowizualna /art. 70/ i przekazu kablowego /art. 21 i 24/. Na skutek działań Senackiej Komisji Kultury usunięte zostały powyższe wątpliwości. W ostatniej jednak chwili poprawka

dotycząca przekazu kablowego nie została przyjęta przez Sejm. Przesłanki tego stanowiska budzą wątpliwości, tym bardziej iż uderza ono w przyjęte przez Polskę porozumienia.

Stanowisko rządu w sprawie projektu przedstawiła p. dyrektor E. Ziemińska zaskazując na wstępie, iż jest ono negatywne, zwłaszcza dotyczy to całej problematyki zbiorowego zarządzania. Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, zdaniem p. Dyrektora, tylko w niewielkim stopniu odbiegała od standardów europejskich. Pojawiły się jednak trudności związane z funkcjonowaniem Komisji Prawa Autorskiego. Zaproponowano więc nowe rozwiązania. Pomimo tego okazało się, że prace i wnioski Podkomisji odbiegają od oczekiwań Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, a także środowisk twórczych. W związku z tym Rząd wnioskuję o przywrócenie zapisów w wielu szczegółowych kwestiach. Ponadto do stanowiska rządu została dołączona opinia Ministra Sprawiedliwości dotycząca wyłączenia z kompetencji sądów powszechnych dochodzenia wynagrodzenia z praw autorskich.

Autorem drugiego referatu zatytułowanego *Ocena proponowanych przez Podkomisję zmian ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych w świetle standardów unijnych, spójności systemu ochrony praw autorskich i praw pokrewnych oraz uwarunkowań społeczeństwa informacyjnego* była p. prof. dr hab. Elżbieta Trąpala z Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego z Krakowa. Prelegentka na wstępie zaznaczyła, że w ciągu ostatniego roku zmieniło się nastawienie prac przygotowawczych, czego wyrazem są zapisy projektu. Następnie zwróciła uwagę na fakt, że w ustawie z 1994 r. kształtowanie prawa własności i sposób jego definiowania był szeroko ujęty – właścicielowi wolno to wszystko, czego nie zabrania ustawa. W art. 50 podany był jedynie wykaz pól eksploatacji. W projekcie znajdujemy odrębne pola eksploatacji i w ich ramach zostały wyodrębnione szczegółowe, zamknięte definicje poszczególnych rodzajów działalności. Artykuł 50 w proponowanym brzmieniu wykazuje wiele nieścisłości tak w zakresie obrotu egzemplarzami jak i w kwestii rozpowszechniania utworów.

W dalszej części wystąpienia p. prof. E. Trąpala krytycznie oceniła rozwiązania projektu odnoszące się do zbiorowego zarządzania, podkreślając przede wszystkim niespójność definicji organizacji zbiorowego zarządzania /art. 104/. Tak ujęta definicja może prowadzić do zablokowania jej działalności. Uznała też jako wadliwe zapisy projektu dotyczące pośrednictwa organizacji zbiorowego zarządzania w przekazywaniu wynagrodzeń, terminu wypowiedzania umowy, potwierdzania tabel wynagrodzeń przez sąd okręgowy /art. 104 i 105/.

Tematem kolejnego referatu wygłoszonego przez p. prof. J. Błeszyńskię było *Zbiorowe zarządzanie w świetle proponowanych zmian*. Referent zaznaczył na wstępie, że zbiorowe zarządzanie jest sferą cywilno-prawną i władza

państwowa nie powinna w nią wkraczać. Tymczasem zgodnie z projektem minister będzie udzielał zezwolenia na zbiorowe zarządzanie /art. 104 ust.3/. Otwiera to pole do sterowanego rozdawnictwa zezwoleń. Ponadto krytycznie ocenił niektóre zapisy projektu, m.in. dotyczący 3% potrącenia na działalność socjalną /jest to sfera objęta prawami subiektywnymi/, kwestię wypowiedzenia umowy /rozwiązanie zamieszczone w projekcie jest całkowitym niezrozumieniem przedmiotu/ oraz zapis traktujący o tym, że organizacja zbiorowego zarządzania nie może ograniczać praw członka, zobowiązana jest do równego traktowania wszystkich podmiotów przez nią reprezentowanych, posiada obowiązek udostępniania informacji.

Z kolei p. prof. E. T r a p l e przedstawiła referat pt. *Zbiorowe zarządzanie prawami do utworu audiowizualnego*, w którym omówiła szczegółowe kwestie związane z utworami audiowizualnymi /art. 70/, zwłaszcza problem korzystania z praw eksploatacji tych utworów oraz kwestię realizacji wynagrodzeń w tej materii. Podkreśliła, iż tak producent jak i współtwórcy są uprawnieni do utworu. Na zasadzie ogólnej niewątpliwie wynagrodzenie należy się twórcom. Rodzi się jednak tutaj problem, ponieważ brak jest reguły jak wyżej wspomniane uprawnienia są dzielone między innych współtwórców. Zdaniem Prelegentki nie powinno być w tej materii regulacji ustawowych. Wszelkie sprawy dotyczące wynagrodzeń powinny być rozwiązywane na drodze umowy między organizacją zbiorowego zarządzania a współtwórcami. Zauważyła również, iż zobowiązanie producenta do wypłaty wynagrodzenia zawarte w projekcie jest wadliwe, ponieważ traci on kontrolę nad rozpowszechnianiem. Ostatecznie zapis art. 70 projektu prowadzi do uszczuplenia wynagrodzeń współtwórców.

Piąty referat pt. *Komisja Prawa Autorskiego. Wynagrodzenia twórców i wykonawców. System zatwierdzania wynagrodzeń autorskich i wykonawczych w ramach zbiorowego zarządzania* wygłosił dr Tomasz N a g a n o w s k i, Dyrektor Generalny Stowarzyszenia Radia Publicznego w Polsce. Prelegent na wstępie wskazał na negatywne i pozytywne strony działającej od niedawna Komisji. Negatywnym zjawiskiem, jego zdaniem, jest brak regulacji prawnych dotyczących tej instytucji oraz brak na rynku zasad tworzenia tabel wynagrodzeń. Świadomość, że trzeba płacić za wartość intelektualną nie jest w Polsce ugruntowana, a nawet dopiero się rodzi. Komisja powinna występować więc w charakterze sądu polubownego w sprawie egzekucji wynagrodzeń lub w innych sprawach z tej dziedziny. Zauważa się też u nas w tym względzie brak kompetentnych osób, odpowiednich tradycji dotyczących zarządzania, prowadzenia dokumentacji. Pozytywną stroną Komisji jest wypracowanie pewnych zasad postępowania w wielu kwestiach. Stała się też ona platformą wyrażającą interesy użytkowników i autorów w sprawie ustalania tabel wynagrodzeń. Projekt ustawy, jak zaznaczył Prelegent, likwiduje Komisję złożoną

z ekspertów i twórców, a w jej miejsce proponuje sąd okręgowy działający w jednej osobie. W sytuacji kiedy Komisja zaczęła wypracowywać wzorce i zasady postępowania oparte na standardach europejskich proponuje się jej likwidację.

Ostatni blok zagadnień został przedstawiony przez p. dr T. N a g a n o w s k i e g o w referacie pt. *Eksploatacja utworów i przedmiotów ochrony praw pokrewnych za pomocą nowych środków technicznych*. Referent poddał analizie zapisy projektu zwłaszcza art. 20. Ciągłe wzrasta, jak podkreślił, dostępność niekontrolowanego pozyskiwania materiału źródłowego. Analiza struktury kopiowania pokazuje, że dotyczy ono dzieł naukowych, technicznych, utworów muzycznych itp. Z tego też powodu tracą twórcy. Wielki obszar działalności twórczej pozbawiony został rentowności. Teoretycznie możliwe jest dochodzenie wynagrodzeń na podstawie art. 30 i 35 ustawy, ale zdaniem Prelegenta przepisy te w praktyce nie funkcjonują. Zaradzając tej sytuacji należałoby umocnić instytucję zbiorowego zarządzania oraz unikać sztywnego ustalania opłat.

W uzupełnieniu przed-rozporządzeniem dyskusji p. prof. J. B ł e s z y ń s k i stwierdził, że projekt zawierający liczne braki i nieścisłości stwarza stan pewnego zagrożenia dla działalności twórczej. Świadczy o tym chociażby zamknięte wyliczenie pól eksploatacji /pominięto pole: wprowadzenie do pamięci komputera/. Ponadto użyte wyrażenie „urządzenia reprograficzne” powinno być zastąpione wyrażeniem „urządzenia umożliwiające pozyskiwanie kopii”. Dodał też, że projekt jest niezgodny z art. 9 Konwencji Berlińskiej i z Dyrektywą o społeczeństwie informacyjnym.

Po wygłoszeniu referatów odbyła się ożywiona dyskusja, w której głos zabrali liczni przedstawiciele środowisk twórczych. Poruszono wiele kwestii związanych z zapisami projektu m.in. dotyczącymi tworzenia tabel wynagrodzeń, likwidacji Komisji, organizacji zbiorowego zarządzania. Wysznięto też szereg szczegółowych postulatów, np. aby opracować w imieniu środowisk twórczych stanowisko w materii regulowanej w projekcie, poszerzyć sferę reprodukcji, doprowadzić do pogodzenia interesów twórców i producentów autorów audiowizualnych. Dyskusja ujawniła też wiele ocen krytycznych: treść zmian narusza interesy twórców i wydawców, projekt nie uwzględnia postulatów środowiskowych, nie powinien być uchwalany w obecnej formie, rażąco świadczy o nieznanomości procesu wydawniczego, narusza równowagę między autorami i wydawcami, zawiera szereg wewnętrznych sprzeczności, zmierza do jednostronnego uwzględnienia interesów nadawców i producentów, budzi przerażenie.

Na zakończenie dyskusji sformułowano list protestacyjny skierowany do Sejmowej Komisji Kultury i Środków Przekazu o odrzucenie projektu z racji jego sprzeczności z Konstytucją RP, z przyjętymi umowami międzynarodowymi i z ustawą prawo o stowarzyszeniach.

Zamykając symposium p. prof. J. B ł e s z y ń s k i podziękował wszystkim obecnym za uczestnictwo, prelegentom za trud przygotowania referatów oraz dysku-tantom za ubogacenie tematyki symposium. Wyraził też życzenie, że odbyte sym-pozjum przyniesie oczekiwane owoce.

Ks. Józef Wroczeński SCJ

**SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ
NT. STRUKTURA I ZADANIA KURII DIECEZJALNEJ
WARSZAWA, 11 – 12 WRZEŚNIA 2001 R.**

Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyń-skiego, Wydział Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersy-tetu Lubelskiego oraz Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Warszawsko-Pras-kiej zorganizowały w dniach 11 – 12 września 2001 r. Konferencję Naukową nt. *Struktura i zadania kurii diecezjalnej*. Ogólnopolska Konferencja Naukowa w któ-rej uczestniczyło około 150 osób z kraju i zagranicy odbyła się w ramach obcho-dów roku Prymasa Tysiąclecia w gmachu Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Warszawsko-Praskiej.

Ksiądz biskup prof. dr hab. Kazimierz Romaniuk Ordynariusz Diecezji War-szawsko-Praskiej, gospodarz spotkania, rozpoczął Konferencję modlitwą, a na-stępnie w krótkim powitaniu stwierdził, iż prawo kanoniczne jest sposobem na ży-cie. Następnie głos zabrał Ksiądz Kardynał Józef Glemp Prymas Polski. Ksiądz Prymas wyraził radość z poruszanych zagadnień oraz konieczność korzystania z nowości w posłudze realizowanej przez kurie diecezjalne. Uczestników Konfe-rencji, w tym gości przybyłych z Białorusi, Litwy i Ukrainy, powitał także ks. prof. dr hab. Józef Krukowski Przewodniczący Stowarzyszenia Kanonistów Polskich, który na początku podziękował Gospodarzom za przygotowanie Konferencji oraz Uczestnikom za liczne przybycie. Ks. Krukowski zwrócił uwagę zebranych na fakt, iż Konferencja odbywa się w roku Prymasa Tysiąclecia i w ten sposób wpisuje się w kalendarz obchodów.

Pierwszej sesji przewodniczył ks. prof. dr hab. Edward Górecki z Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu. Referat nt. *Zasady organizacji i funkcyj-owania kurii diecezjalnej* wygłosił ks. prof. dr hab. Józef Krukowski. Ksiądz pro-fesor wyjaśnił podstawowe pojęcia dotyczące kurii diecezjalnej. Omówił znacze-nie kurii jako głównego instrumentu w rękach biskupa, a także zwrócił uwagę na fakt, iż kuria jest podstawową jednostką organizacyjną w diecezji. W drugiej czę-ści referatu Prelegent przedstawił podstawowe założenia dotyczące prawidłowe-